

„Pro domo.“

Na zadnji glavni skupščini društva »Pravnika« je nekdo grajal, da »Slovenski Pravnik« ne izhaja redno vsak mesec. Podpisani urednik je bil sploh odsoten in zadržan udeležiti se zborovanja, sicer se pa ni mogel nadejati, da ga bo kedo klical na odgovor. Gotovo bi tudi rajši »inter muros« odgovarjal, ker ni vselej dobro, če za domače grehe — in za te gre tukaj — zvedč tudi širši krogi. Toda graja je prišla po časopisih v javnost, in zato se mi ne sme zameriti, če tudi jaz zastor nekoliko dvignem in razmere pokažem, kakeršno so, žal, v resnici.

No, posebna nesreča to še ni, ako strokoven list, kakeršen je »Slov. Pravnik«, ne prihaja točno ob napovedani uri. Tega se pričakuje in zahteva od listov, ki jim je skrbeti za novice, odnosno za ljudi, ki neradi kakšno novico zamude. Tudi mi ni znano, da bi se kedo naročnikov »Slov. Pravnika« hudoval, ker lista ne dobiva vsacega 16. ali 17. v mesecu. Pač pa so že nekateri, vpoštevajoči razmere, nasvetovali, naj bi naš list izhajal vsaka dva meseca, češ, tako bi se prihranilo kolikor toliko manipulacijskih stroškov, ko že mora društvo gledati na vsak novčič. S tem pa nočem reči, da obsojam tiste, ki bi se sklicevali na to, da je »Slov. Pravnik« mesečnik, in zahtevali, da mora torej tudi iziti točno ob mesecu. Tudi sem popolnoma uverjen, da je spoštovani gospod, ki je na skupščini glasno zaželel rednega izhajanja, to storil v najboljšem stvarnem namenu; pogrešam le, da ni z istim navdušenjem poiskal tudi uzrokov nerednemu izhajanju ali jih vsaj navedel ni pravih, odločilnih.

Bolezen, da naš strokovni list ne izhaja redno, je toliko stara, kolikor list sam. Pod uredništvom dra. Razlaga in dra. Mošeta se mu je prav tako godilo, kakor pod naslednjimi uredništvii. Dr. Razlag, ki je plamtel navdušenja za slovensko pravoznanstvo, je dvakrat pričel izdajati pravniško glasilo, a je tudi dvakrat izdajanje ustavil. Dr. Moše je mislil, da so začetkom 80-ih let prišli že boljši časi za slovenski pravniški list in zato ga je oživil. A po triletnem izdajanju je videl, da ne gre naprej niti redno, niti izvanredno, in »Slov. Pravnika« je bil zopet »ad acta« položen. Potem je prišlo l. 1888.: iz neznanih ali, če hočemo, znanih nagibov je tedaj deželno sodišče ljubljansko, seveda neuradoma, prevzelo pokroviteljstvo za nadaljevanje »Slov. Pravnika« in njegove prve moči so zagotovile sodelovanje. Formalen urednik je bil dr. Moše, resničen pa dr. Babnik. V tem letu je bilo omogočeno redno izhajanje, ker zalagalo se je list po nekakih načrtih in zbranih močeh. Vzlic temu so pa iz lista samega letele pikre besede na domače pravnike, češ, da se ne brigajo za domače pravoznanstvo in celo zanemarjajo svoje strokovno glasilo. In četudi, da pravim kratko, je l. 1888. bilo za »Slov. Pravnika« najplodovitejše, bil bi list zopet usahnil, da se ni ustanovilo društvo »Pravnika«, ki je začetkom leta 1889. prevzelo izdajanje lista, ob enem pa tudi jamstvo, da »Slov. Pravnika« ne bo tako lahko zopet in zopet prenehal.

Žalibog, ostalo je vse le bolj pri moralnem jamstvu. Tudi pod društveno streho je »Slovenski Pravnika« bolehal kar naprej za boleznijo, ki se pri človeku diagnozuje za hiperanemijo, pri časopisu pa za pomankanje primernega gradiva. To pomankanje je bilo krivo, da je v prejšnjih dobah naš pravniški list izginil parkrat pod vodo, in krivo je še dandanes, da le s težavo plava in je videti, kakor da ga bode zdaj pa zdaj zopet zmkalo. Že deseto leto sem urednik »Slov. Pravnika«, a ne spominjam se, da bi bil, razun v l. 1889. le jedenkrat imel za jedno polno številko gradiva, ne da bi mi ga bilo treba samemu iskati in priskrbeti. Drobna je posamezna številka, vendar pa je treba dokaj časa in truda, da se gradivo zanjo le uredi. Urednik prebiraj podano gradivo, izbiraj najboljše in zanimivejše, popravljalj slog, jednači jezik, razvrsti vse primerno, oskrbi razne tiskovne korekture in zaključi končno

list s kakšno malenkostjo. To bi bila urednikova naloga tudi pri »Slov. Pravniku«. A če bi mu bilo izpolniti samo to, tedaj bi bilo kmalu kraj urejevanja, pa tudi konec »Slov. Pravnika«. Zato pa društvo slovenskih pravnikov zahteva od urednika njih glasila še kaj drugega, zahteva vse. Ne samo urejevati list, temveč tudi zalagati ga z vsem potrebnim gradivom — je stvar našega urednika in njegova naloga je tudi, da pod takimi pogoji list redno izhajaj! Saj tak urednik bi bil dober, ne tajim. A mnogo večji narodi in kulturni krogi ne premorejo takšnih specijalit, najmanj pa se more roditi in dolgo obdržati v naših slovenskih razmerah.

Pri nas ne more biti drugače, kakor je drugodi. Tudi naš pravniški list potrebuje gradiva, kakoršnega zahteva njegova osnova, in tudi njegov urednik ne more vsemu kaj, če ne dobi rednih prispevkov, bodisi v znanstvenih razpravah, bodisi v praktičnih slučajih. A dosedaj je domače pravništvo izpolnilo svojo dolžnost do »Slovenskega Pravnika« le v najskromnejši meri. Časten delež pri tem jih ima le jako malo, kakor je razvidno iz zadnjih letnikov. Urednik ni zamudil nobene prilike, da ne bi bil tega ali onega zanimal za dejanjsko pomoč pri listu in znabiti je le temu pripisati, da se je doslej izhajalo, če tudi le neredno. Mnogo nagovarjanja pa je ostalo brez uspeha. Pred leti sem vso mizero popisal na glavni skupščini »Pravnikovi« in res je bila gospoda tako ginjena, da se je še tisti večer osnoval odsek samih mladih in čilih mož, odsek, ki si je sam postavil nalogo, da bo uredniku zbiral in priskrboval od sodišč zanimive slučaje in odločbe iz prakse. In kak je bil uspeh te organizacije? Trikrat nič, — kajti od tega odseka ni v vseh letih prišel uredništvu niti jeden slučaj. To je žalosten dokaz žalostnih razmer. Prav tako je žalostno, da so celo okrožja, ne okrajnih, ampak višjih sodišč, iz katerih po več let ne pride nikak prispevek, niti v praktičnih slučajih. Na celem Spodnjem Štajerskem sta samo dva, ki dopošiljata iz svoje prakse zanimive odločbe, na celem Dolenjskem je samo jeden in na celem Primorskem tudi samo jeden. Od sodišč na Notranjskem je došel vsa zadnja leta jeden sam slučaj, od sodišč na Gorenjskem pa celo nijeden. Kako naj bo list zanimiv in vrhutega pravočasno poln, ako vladajo takšne razmere? In vendar si ni misliti nič

lažjega, kakor sodelovanje pri »Slov. Pravniku« s praktičnimi slučaji. Opozarjal sem že in prosil, da ni treba družega, nego dati na račun uredništva prepisati odločbe, ali pa, če je že to pretežavno, naj bi se uredništvu le naznanilo, kje je iztekel kak važen judikat, da si ga potem samo priskrbi. Toda pomagalo tudi to ni in slobodno je uredniku še naprej, da največ po naključju zve za kak zanimiv slučaj in si po ovinkih pridobi dotične spise, ali pa da prebira druge strokovne časopise in posname kaj primernega za »Slov. Pravnik«. Pri tem prebiranju večkrat naleti v nemških časopisih na kak domač slučaj in konstatuje, da je slovenski pravnik pač čutil potrebo spomniti se tujega glasila, prezrl pa domače. Prav tako je jeden ali drugi med nami, ki misli, da si pridobi bogve kako zaslugo, če v nemškem pravniškem listu priobči kako svojo studijo. Pri tem pa se prepušča uredniku »Slov. Pravnika«, da naj poleg vsega svojega mnogostranskega posla in poleg posebnega truda, ki ga ima z urejevanjem, zbira še gradivo za učene razprave, s katerimi naj napolni vsak mesec prvo polovico lista. Urednik je tako prisiljen, da čaka, kedaj se mu kaj porabnega pošlje, ker znanstvene stvari se ne dajo kar z rokava stresti, za kaj več pa skoro nima časa, četudi bi imel voljo. Doslej je v zadnjih letnikih več nego tretjino lista sam priredil in spisal, poslej znabiti niti toliko ne bo mogel, pa naj se z njim računa in obračuna, kakor hoče.

Še nekaj. Slovenski živelj se je vendarle nepričakovano okrepil. S koliko slovenskimi pravniki je mogel dr. Razlag pred 40 in 30 leti računati, a koliko jih je dandanes? Niti primerjati se ne da sedanji broj s pičlim njih številom v polupretekli dobi! V kakih razmerah je izhajal dr. Razlagov »Pravnik«? O slovenskem uradovanju skoraj ni bilo niti sledu in še dr. Mošetov »Slov. Pravnik« je 1. 1882. moral priobčiti slučaj, ko je najvišje sodišče uničilo vse prvosodno in višjesodno postopanje zaradi motenja posesti edino le radi tega, ker je bilo kamniško sodišče v slovenski pravdi izdalo končni sklep na slovenskem jeziku! Če pa pri vsem tem upoštevamo duha in delavnost naših pravnikov, onda se primera preobrne skoraj da v uničevalno obsodbo sedanjega časa. Dasi imamo sedaj dovolj pravniškega naraščaja in kolikor toliko slovenskih pravnikov na višjih in najvišjih mestih, dasi imamo nerazmerno veliko zavednih odvet-

nikov in beležnikov in dasi so se razmere zastran rabe slovenskega jezika po vseh instancah skoraj korenito na bolje obrnile, vendar vse te velike premembe niso še obrodile zaželenega sadu na našem pravoznanskem polju. Ideja, ki je naše »stare« navduševala na delo in jih napolnjevala zadovoljnostjo, kaže se, da ni tako napredovala, kakor so napredovale razmere. To je obžalovati tem bolj, ker smo prišli v čase, ko se vse bolj realno misli in ko se tudi od našega malega naroda zahteva dokazov usposobljenja za namene, koje si tu in tam visoko piše na svojo zastavo. Pravniški naš stan zastopa razmeroma največjo moč inteligence. A da bi se tega zavedal in vzlasti zavedal svojega poklica tudi izven uradov in pisaren, tega niti njegova literatura, vsaj do danes ne, ni pokazala. Čas bi bil, da bi slovenski pravniški krogi posegli nazaj po svoje dobre tradicije in začeli dajati narodu, kar je narodovega. Ko jih prešine ta duh, tedaj tudi za »Slov. Pravnika« pridejo boljši, redni časi.

Dixi et salvavi!

Dr. D. Majaron,
urednik.